

פנינת המקדש

לימוד הלכות המקדש בעיון

מהמכון לכהנים – "נזר הקודש"

חטאת פנימית

הקדמה: המושג 'חטאת הפנימית' מקורו, בהבאת דם החטאות להיכל פנימה, וכן - 'לפני ולפנים' בקדש הקדשים. כך נאמר בתורה בענין קרבן חטאת של 'כהן משיח', היינו, כהן גדול שנמשח בשמן המשחה, שקרבנו שונה משאר הקרבנות, בכך, שקרבנות חטאת אחרים - דמם מובא אל קרן המזבח החיצון שבעזרה, לא כן דם חטאת מיוחדת זו, שהכהן מביא את דמה לפני ההיכל. כמו כן, מזה מן הדם על "פרוכת הקודש"¹ – בפנים, כלומר פרוכת קדש הקדשים, ועל מזבח הקטורת שבהיכל, הנקרא אף הוא "קדש קדשים"². וכך נאמר בענין כהן גדול שחטא: "וטבל הכהן את אצבעו בדם, והזה מן הדם שבע פעמים לפני ה' - את פני פרוכת הקודש. ונתן הכהן מן הדם על קרנות מזבח קטורת הסמים לפני ה' אשר באהל מועד". כך מובא להלכה בענין חטאת הפנימית: "פרים הנשרפין ושעירים הנשרפין - זורק דם מכל אחד מהם שבע הזיות - על הפרוכת המבדלת בין הקודש ובין קדש הקדשים, וארבע הזיות - על ארבע קרנות מזבח הזהב"³. כן נקבע מקום שלישי במקדש להזאת דם קרבן חטאות של יום הכיפורים - לפני ולפנים - היינו, כפורת הארון בקודש הקדשים.

סוגי החטאות הפנימיות: חמש חטאות פנימיות נאמרו בתורה: שלוש מהן הרי הן קרבנות ציבור, והשתים האחרות - קרבנות של יחיד. קרבנות הציבור הם: א. שעירי עבודה זרה. ב. פר העלם דבר של ציבור. ג. שעיר יום הכיפורים. קרבנות חטאת של יחיד: א. פר כהן משיח. ב. פר יום הכיפורים.

דינים הנוגעים לכלל החטאות הפנימיות: חטאות הפנימיות כולן, שחיטתן וקבלת דמן בצפון העזרה, ודמן טעון הזאה בהיכל על הפרוכת, ונתינת דם על קרנות מזבח הזהב⁴. פר ושעיר של יום הכיפורים דמן טעון הזאה בשלשה מקומות; הזאה אחת - בקדש הקדשים בין בדי הארון, שניה - על הפרוכת, ושלישית על מזבח הזהב⁵. אין בכל חטאות הפנימיות זריקת דם על המזבח החיצון⁶, מאידך שיירי הדם של כל החטאות הפנימיות נשפכים על יסוד המערבי של מזבח החיצון, בסמוך להיכל⁷.

שריפת בשר החטאות כיצד? בשרם של כל חטאות אלו, טעון שריפה מחוץ למחנה - כמפורש בכתוב⁸. כיצד? - שוחט, ולאחר מכן מזה את דמן בהיכל על הפרוכת ועל מזבח הזהב. לאחר מכן קורע, ומוציא את האימורים ונותן אותם בכלי, ומולח את האימורים, וזורקם על גבי אש המערכה. לאחר מכן, מוציא את שארית הבשר אל מחוץ לעיר, ומנתחים את בהמת החטאת שם כנתחי העולה - כשעור הבהמה עליה⁹. באשר לניתוח חטאות יום הכיפורים החיתוך שונה, כמובא בתלמוד, שהיו חותכים אותן כמין 'מקלעות'¹⁰, ומבואר בראשונים, שבשלב ראשון - "מחתך שאר בשרן חתיכות גדולות מעורות זו בזו כמין קליעה, ואינו מפרק אותן". בשלב שני - "משלחן ביד אחרים להוציאן לבית השריפה, ומנתחין אותן שם בעורן [כדין ניתוח העולה לנתחיה]"¹¹.

¹ ויקרא ד, ו.

² שמות ל, י.

³ רמב"ם מעשה הקרבנות ה, יג.

⁴ משנה זבחים מז, א; רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות ה, יג..

⁵ זבחים שם; רמב"ם שם ה, יב.

⁶ ראה רש"י זבחים ד, א.

⁷ זבחים מז, א; רמב"ם שם ה, יא.

⁸ פר כהן משיח: ויקרא ד, יב; פר העלם דבר: שם ד, כא; פר ושעיר של יום הכיפורים: טז, כז; שעירי עבודה זרה נלמדו מפר העלם דבר של ציבור (זבחים לט, ב; רמב"ם שם ה, טז).

⁹ רמב"ם מעשה הקרבנות ז, ב.

¹⁰ יומא טז, ב.

¹¹ רמב"ם עבודת יום הכיפורים ג, ז.

פנינת המקדש

לימוד הלכות המקדש בעיון

מהמכון לכהנים – "נזר הקודש"
חטאת פנימית

איסור אכילת בשר קרבן חטאת: נאמר בתורה: "וכל חטאת אשר יובא מדמה אל אהל מועד לכפר בקדש - לא תיאכל באש תשרף", ולמדו חכמים, שכל חטאת שדינה שריפה, האוכל כזית מבשרה, בין כהן ובין ישראל עובר בלא תעשה ולוקה¹².

טומאת המתעסק בהוצאת החטאת ובשריפתה: כל החטאות הנשרפות מן הפרים ומן השעירים, הכהן השורף אותם טמא ומטמא בגדים, וכן כלים שנוגע בהם במהלך שעת השריפה - עד שתכלה ויעשו אפר, משום שנאמר בפר ושעיר של יום הכיפורים: "והשורף אותם יכבס בגדיו"¹³. ומפי השמועה למדו, שזה בנין אב לכל הנשרפים, שייטמאו ויטמאו בגדים, זאת, עד שיעשו החטאות לאפר¹⁴. המושג - "השורף" שבתורה, עניינו, אף המסייע בשריפה, כגון: המהפך בבשר, והמשליך עצים, והמהפך באש, והחותה את הגחלים כדי שתבער האש, וכיוצא בהן. אבל המצית את האור, והמסדר את המערכה - טהור, כך גם כהן המתעסק בהם לאחר שנעשו אפר - אינו מטמא¹⁵.

הנושאים את בשר החטאת אל מחוץ לעיר: אחת ההלכות שנאמרו בחטאות הפנימיות היא, שהנושא את בשרן להוציאן לבית הדשן לשורפן שם, הרי הוא טמא ומטמא בגדים. וכלשון המשנה: "היו [הכהנים] סובלין אותם [את קרבנות החטאת] במוטות: יצאו הראשונים [דרך שער העזרה] חוץ לחומת העזרה, והאחרונים לא יצאו; הראשונים – [טמאים] ומטמאין בגדים, והאחרונים - אינן [טמאים, ואינם] מטמאין בגדים - עד שיצאו [כולם מפתח העזרה]. יצאו [כולם] - אלו ואלו מטמאין בגדים"¹⁶. וכתבו הראשונים: "דע! כי פרים ושעירים הנשרפים עצמן - אינן מטמאים את הנוגע בהם... אבל השורף אותם - הוא שמטמא בגדים... וזה מפורש בתורה [והשורף אותה יכבס בגדיו]. אבל מה שגם הנושא אותן [מן העזרה] למקום שריפתם - מטמא בגדים - הוא קבלה [ממשה רבינו]. הסמיכוהו למה שנאמר ב'פר העלם' [ככתוב]: 'והוציא את כל הפר אל מחוץ למחנה'. אמרו: 'כיון שיצאו חוץ למחנה אחת' - המתעסק בהן מטמא בגדים, והכוונה – 'במחנה אחת' – 'מחנה שכינה' שהיא העזרה"¹⁷. ההלכות בדבר כהן המטמא בגדים, לא נאמרו אלא כשלא אירע פסול בחטאות בעת ההקרבה בעזרה, והוציאו לחוץ ונשרפו כמצוותן בבית הדשן, אבל אם נפסלו בעזרה, נשרפים שם – בבית הדשן שבעזרה - כפסולי המוקדשים, והכהן השורף - טהור¹⁸.

¹² ספרא צו פרק ח; ספר המצוות לרמב"ם לא תעשה קלט; ספר החינוך מצוה קלט.

¹³ ויקרא טז, כח.

¹⁴ ראה רמב"ם פרה אדומה ה, ב.

¹⁵ משנה זבחים קד, א; רמב"ם שם ה, ד.

¹⁶ משנה זבחים יב, ו.

¹⁷ זבחים שם; רמב"ם ה, ד-ה. פירוש המשנה לרמב"ם זבחים יב, ו.

¹⁸ זבחים שם; רמב"ם ה, ד.